

Шванова О.В.

викладач кафедри англійської філології і перекладу

Національний авіаційний університет

м. Київ, Україна

ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ ТОПОНІМУ «КИЇВ» ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Після гучного обговорення прийнятого нещодавно Верховною Радою закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної», що зміцнює позиції української мови, а також жвавих дискусій нової редакції «Українського правопису», суперечки щодо правильного транслітерування *топоніма* «Київ» на англійську мову набувають неменшої популярності. Статті із хештегами #KyivNotKiev як гриби після дощу з'являються у вітчизняних та закордонних виданнях. А саме статтю «#KyivNotKiev. Чому важливо писати назву столиці латиницею за українським варіантом» знаходимо на порталі nv.ua. «Kyiv, а не Kiev: МЗС просить іноземців правильно писати назву столиці» повідомляє портал 24tv.ua. «Голос Америки» інформує своїх глядачів: «Kyiv, а не Kiev: Хто і коли змінив офіційну назву української столиці у США?» Цій темі відведено чималої уваги і в закордонній пресі. А саме публікацію “Is It Time For The West To Stop Calling It 'Kiev' And Start Calling It 'Kyiv'?” знаходимо в “Business Insider”, інше видання “The Calvert journal” також продовжує ініціативу правильного транслітерування *топоніма* «Київ» англійською мовою і містить статтю “Kiev or Kyiv? Why is the question of what to call Ukraine’s capital so hard to answer?”

У нашій роботі хочемо дослідити який із двох варіантів транслітерації “Kyiv” чи “Kiev” вважається правильним відповідником із погляду лінгвістики. Насамперед з’ясуємо, що таке *топонім*, а також способи перекладу *топонімів* цільовою мовою.

Визначення знаходимо у Вільній Енциклопедії: термін *топонім* має грецьке походження і дослівно перекладається як «*місце*». Топонім – це назва місцевості, регіону, населеного пункту, об'єкту рельєфу, будь-якої частини поверхні Землі, тобто географічна назва. Окрім загального терміну *топонім* для назв населених пунктів міст, селищ та сіл вживається ще термін *ойконім* [1].

Як відомо, до способів передачі топонімів під час перекладу належать транслітерація, транскрипція, змішане транскодування, адаптивне транскодування, калькування, калькування у поєднанні із транскодуванням. Серед мовознавців, які досліджували цю тему варто згадати І.В. Корунця, В.І. Карабана, Т.Р. Левицьку, А.М. Фітермана, О.Л. Паламарчук та інших. Насамперед відзначимо роботу І.В. Корунця «Теорія і практика перекладу» у якій ретельно і докладно показано принципи і способи передачі топонімів з української на англійську мову. Хоча, потрібно зазначити, як стверджує і сам автор у першому виданні своєї праці у розділі “Lexicological aspects of translation. Translating of proper names” на момент написання дослідження ще не було чітко визначених правил передачі власних назв з української на англійську і навпаки.

У випадку відтворення *топоніму* «*Київ*» зіштовхуємось із проблемою передачі звуків «*и*» та «*ї*», що відсутні в англійській мові. Загальновідомо, що у разі відсутності еквіваленту на орфографічному рівні, а тим більше на фонологічному рівні для відтворення звукової форми використовують найблищу фонему, тому з'явився варіант “*Kiev*” із фонемою “*i*”. Звук «*ї*» також відсутній в англійській мові. Способи передачі «*ї*» англійською варіюються відповідно до його позиції у слові, і цим створюють певну плутанину. Відповідно передаємо англійським “*i*”, якщо перед «*ї*» стоїть голосний звук, та “*yi*” якщо «*ї*» стоїть на початку слова [2].

Лише у 2014 році правила транслітерації географічних назв латиницею затверджені на законодавчому рівні кабінетом міністрів України. Відтак, Міністерство аграрної політики і продовольства України видало наказ №282 від 29.07.2014 «Про затвердження Правил написання українських географічних

назв на картах та в інших виданнях», що був зареєстрований 13 серпня 2014 р. за № 957/25734 у Міністерстві юстиції України. «Правила написання українських географічних назв на картах та в інших виданнях», що додаються до наказу затверджені відповідно до статей 4, 6 Закону України «Про географічні назви», підпункту 7.61 підпункту 7 пункту 4 Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України, затвердженого Указом Президента України від 23 квітня 2011 року № 500. У Додатку 1 наведено приклади географічних термінів українською мовою та їх відповідники англійською. Додаток 2 містить правила та приклади передачі назв географічних об'єктів України літерами латинського алфавіту. Згідно правил українська літера «Ии» транслітерується латиницею “Yu” незалежно від позиції у слові, для прикладу *Чигирин – Chyhiryn, Литвинівка – Lytvynivka*. Українська «Її» має два варіанти транслітерації “Yi”, “Ii”. На початку слова «Її» передається як “Yi” наприклад *Їжаківка – Yizhakivka, Їздецьке – Yizdetske*, в усіх інших випадках передається як “Ii” для прикладу *Андриївка – Andriivka, Мар'їне – Marine, Горобії – Horobii* [3]. Отже, вище зазначені норми транслітерації дають право стверджувати, що спосіб “Kyiv” є єдиним правильним нормативним варіантом передачі *топоніму «Київ»*.

Керуючись офіційними нормативними правилами і стандартами, у жовтні 2018 року МЗС України разом із Центром стратегічних комунікацій StratCom Ukraine ініціювали онлайн кампанію Correct UA. В рамках цієї кампанії, вищі органи держави звертаються до міжнародних офіційних установ, іноземних медіа та бізнес видань з метою виправлення правопису *топоніма «Київ»* англійською мовою на “Kyiv”. І, як відомо, вже маємо перші результати цієї важливої та плідної роботи. Відтак, Рада США із географічних назв розглянула звернення посла України у Вашингтоні Валерія Чалого і одногосно ухвалила рішення про заміну в міжнародній базі офіційної назви столиці України – із “Kiev” на “Kyiv” [4].

Британське видання The Guardian відтепер вживатиме у своїх статтях назву столиці України згідно правопису англійською – “Kyiv”. Відповідні зміни були внесені у стилістичний довідник видання. Назву “Kyiv”

використовуватимуть і журналісти видання Observer, яке входить до однієї медіа-групи із The Guardian. Європейський Союз змінив написання назви столиці України із “Kiev” на “Kyiv” в електронних адресах своїх співробітників відповідно до норм транслітерації. Лондонський аеропорт Лутон, аеропорти Будапешта, Таллінна, Бельгії також приєднались до кампанії і підтримали нормативний правопис міста *Kyiv* англійською “Kyiv” замість “Kiev” [5]. Однак МАУ не підтримали ініціативи і пояснили, що керуються офіційною транслітерацією Міжнародної асоціації повітряного транспорту IATA і тому надалі використовують російський варіант транслітерації “Kiev” [6]. Проте, можемо із впевненістю заявити, що все більше вітчизняних установ, закладів культури науки і мистецтва переходять на вживання нормативного варіанту транслітерації: *Kyiv Post, British Council Kyiv school, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv Metro, Kyiv drama theatre on Podol, Kyiv Zoo, Chicken Kyiv, Kyiv cake*.

Отже зміна транслітерації топоніма «Київ» є важливим, актуальним як лінгвістичним так і національним питанням. У нашій роботі ми показали чому саме варіант транслітерації “Kyiv” є єдиним правильним способом передачі під час перекладу. Вважаємо, що ті компанії та установи, які ще не відкоригували правопис топоніма «Київ» англійською не зможуть довго ігнорувати і порушувати офіційні правила та норми і будуть змушені писати назву столиці латиницею за українським варіантом.

Список використаних джерел

1. Топонім. <https://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу. – Вінниця: Нова книга, 2017. – 448 с.
3. Законодавство України. Про затвердження Правил написання українських географічних назв на картах та в інших виданнях. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0957-14>
4. МЗС України розпочинає кампанію «Kyiv Not Kiev». <https://www.radiosvoboda.org/>
5. Видання The Guardian писатиме у своїх текстах Kyiv замість Kiev. <https://www.eurointegration.com.ua/news/2019/02/13>
6. Авіакомпанія МАУ отказалась изменять русское название Киева на украинское. <https://from-ua.com/news/479865>
7. #KyivNotKiev. Чому важливо писати назву столиці латиницею за українським варіантом. <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/kyivnotkiev>

8. Kyiv, а не Kiev: МЗС просить іноземців правильно писати назву столиці.
<https://24tv.ua>